

TEZAUURUL FEUDAL DE LA CORDUN

de DOMNIȚA HORDILA

Cu ocazia diferitelor munci agricole efectuate în decurs de câțiva ani, în grădina sa din comuna Cordon — Roman, cetățeanul Galavan Ioan a găsit zece monede, care au fost aduse la Muzeul de istorie Roman. În urma unui sondaj efectuat în toamna anului 1970 au fost găsite 51 de monede. Cele 61 monede de argint, care compun tezaurul, au fost depuse într-o pungă din piele sau pânză care s-a distrus și a permis împrăștierea lor, în timpul lucrărilor agricole, pe o suprafață destul de mare. Monedele tezaurului au fost emise în orașul Campen, în provinciile Geldern, Holland, Westfrisia, Utrecht, Zeelanda — Țările de Jos — și în orașele Zwolle, Emden și Iever — Imperiul Romano — German. Lista este următoarea:¹

ȚĂRILE DE JOS

I — CAMPEN

1. Av. MO (neta) AR. (gentea) civi. (tatis) IMP. (erialis) BELG. (ii) CAMPEN c.p.e. și c.p.i.

Cavaler cu armură și coif întors spre dreapta și privind spre stînga. În mîna stîngă ține o panglică de care este prins un scut în cîmpul căruia se află un leu în picioare spre stînga (stema Olandei), cu mîna dreaptă își ține mantaua.

Rv. CONFIDENS. D (omi) NO. NON. MOVETVR. 16—46. c.p.e. și c.p.i.

Primele două cifre despărțite de următoarele printr-un crin stilizat. Leu în picioare spre stînga.

Ar. Taler, 41 mm, 26, 60 g. Engel — Serrure, I, p. 89.

2. Av. MO (neta) ARG. (entea) CIVI. (tatis) IMP. (erialis) BEL. (ii) CAMPEN. c.p.e. și c.p.i.

Ca mai sus

Rv. Ca mai sus, dar anul 16—47.

¹ A. Engel — R. Serrure, *Traité de numismatique moderne et contemporaine*, Premier Partie, Epoque moderne, Paris, 1877, p. 91—93.

Ar. Taler, 43 mm, 26, 30 g.

3—4. Identice cu nr. 1, dar pe avers al patrulea cuvînt ne despărțit. Anul 16—48 despărțit printr-o cruce.

Ar. Taleri, 39 mm, 27 g ; 43 mm, 26, 80 g.

5—6. Identice cu nr. 3—4, dar anul despărțit printr-un crin stilizat.

Ar. Taleri, 43 mm, 27 g ; 42 mm, 26, 40 g.

7—10. Identice cu nr. 1, dar anul 16—48 despărțit printr-o cruce.

Ar. Taleri, 43 mm, 27 g ; 42 mm, 26, 60 g ; 41 mm, 26, 40 g ; 42 mm, 26, 70 g.

11. Identică cu nr. 2 dar pe avers IMP. Anul 16—50.

Ar. Taler, 40 mm, 26, 90 g.

12. Identică cu nr. 11, dar cavalerul este întors spre stînga și privește spre dreapta. În mîna dreaptă ține panglica de care este prins un scut în care se află un leu în picioare spre stînga, iar cu mîna stîngă își ține mantaua. Anul 16—52.

Ar. Taler, 42 mm, 26, 90 g.

II — GELDERN

13. Av. MO. (neta) ARG. (entea) PRO. (vinciarum) CON/FOE. (derati) BELG. (ii) GEL. (dria) c.p.e. și c.p.i.

Tipul aversului ca la nr. 12.

Rv. Legenda și tipul ca la nr. 1, dar anul 1641.

Ar. Taler, 41 mm, 26, 90 g. Engel — Serrure, I, p. 89 și 90.

14. Av. MO. (neta) ARG. (entea) PRO. (vinciarum) C/ONFOE (derati) BEL. (gii) GEL. (dria) c.p.e. și c.p.i.

Tipul aversului ca la nr. 1.

Rv. Ca mai sus, dar anul 1647.

Ar. Taleri, 41 mm, 26, 70 g.

15. Identică cu nr. 14. Anul 16—48 despărțit printr-un crin stilizat.

Ar. Taler, 41 mm, 26, 70 g.

16. Identică cu nr. 15. La al patrulea cuvînt ligatura N+F.

Ar. Taler, 42 mm, 26, 70 g.

17. Identică cu nr. 15, dar pe avers BELG. Anul despărțit printr-o cruce.

Ar. Taler, 40 mm, 26, 60 g.

18. Identică cu nr. 17, dar pe avers AR.PRO.CON/FOE. Anul despărțit printr-un crin stilizat.

Ar. Taler, 39 mm, 26, 90 g.

19. Identică cu nr. 13, dar pe avers COI/FOE. Anul 1649.

Ar. Taler, 39 mm, 26, 90 g.

20—21. Identice cu nr. 15, dar anul 16—49 despărțit printr-o cruce.

Ar. Taleri, 41 mm, 26, 90 g ; 42 mm, 26, 70 g.

22. Identică cu nr. 17, dar pe avers CO/NFOE. Anul 16—51 despărțit printr-un crin stilizat.

Ar. Taler, 42 mm, 26, 70 g.

23. Av. MO. (neta) ARG. (entea) PRO. (vinciarum) CON/FOE (derati) —

O+E în ligatură — BELG. (ii) GEL. (dria) X. c.p.e. și c.p.i.

Tipul ca la nr. 12.

Rv. Legenda și tipul ca mai sus. Anul 1651.

Ar. Taler, 41 mm, 27 g.

24. Identică cu nr. 22 dar pe avers CON/FOE. Anul 1651. Înaintea anului un crin stilizat.

Ar. Taler. 43 mm, 27 g.

25—26. Identice cu nr. 24, dar anul 1646.

Ar. Jumătăți de taler, 34 mm, 13,20 g. ; 34 mm, 13,20 g.

27. Identică cu nr. 25—26. Ultima cifră a anului ștersă 164—

Ar. Jumătate de taler, 33 mm, 13,10 g.

III — HOLLAND

28. Av. MO. (neta) ARG. (entea) PRO. (vinciarum) CON/FOE. (derati) BELG. (ii) HOIL. (land) c.p.e. și c.p.i. După ultimul cuvânt o floare cu cinci petale.

Tipul ca la nr. 27.

Rv. Legenda și tipul ca la nr. 1, dar anul 1650.

Ar. Taler, 41 mm, 27,40 g. Engel — Serrure, I, p. 91.

29. Identică cu nr. 28, dar pe avers CONV/FE. (ligatura N+V) BEL. HOL. Anul 1651.

Ar. Taler, 41 mm, 27 g.

30. Identică cu nr. 28, dar pe avers CON/FOE (ligatura C+O+H) BELG. (ligatura L+G) HOL. (ligatura O+L) și ultimile două cifre ale anului nedescifrabile 16 —

Ar. Taler, 40 mm, 27 g.

31. Identică cu nr. 23, dar pe avers CON/FOE. (ligatura O+N) BELG. (ligatura L+G) și ultimile două cifre ale anului nedescifrabile 16 —.

Ar. Taler, 41 mm, 27 g.

IV — WESTFRIESLAND

32. Av. MO. (neta) ARG. (entea) PRO. (vinciarum) CON/FOE. (derati) BELG. (ii) WESTF. (risia) c.p.e. și c.p.i.

Tipul aversului ca la nr. 12.

Rv. Legenda și tipul ca la nr. 1, dar anul 1629. După an o floare cu cinci petale.

Ar. Taler, 42 mm, 27 g. Engel — Serrure, I, p. 89 și 93.

33. Identică cu nr. 32, dar anul 1647. După an un crin stilizat.

Ar. Taler, 41 mm, 27 g.

34. Identică cu nr. 33, dar pe avers WES.

Ar. Taler, 41 mm, 27 g.

35. Identică cu nr. 33, dar anul 1648.

Ar. Taler, 38 mm, 27 g.

36—37. Identice cu nr. 33, dar pe avers WEST. Anul 1650, după an o stea cu cinci colțuri.

Ar. Taleri, 41 mm, 27 g. ; 42 mm, 26,70 g.

38. Identică cu nr. 36—37, dar anul 1652.

Ar. Taler, 41 mm, 27 g.

V — UTRECHT

39. Av. MO. (neta) ARG. (entea) PRO. (vinciarum) CO/NFOE. (derati) BELG. (ii) TRA. (nsisl). c.p.e. și c.p.i.

Tipul ca la nr. 1, dar leul din scut este încoronat.

Rv. Tipul și legenda ca la nr. 1, dar anul 1641.

Ar. Taler, 41 mm, 26,90 g.

40. Identică cu nr. 39, dar pe avers C/ONFOE. și anul 1646.

Ar. Taler, 43 mm, 27,30 g.

41. Identică cu nr. 39, dar pe avers CON/FOE. și semnul de monetar la sfîrșitul legendei. Leul din scut neîncoronat. Anul 16—47 despărțit printr-un punct.

Ar. Taler, 42 mm, 27 g.

42. Identică cu nr. 41, dar anul 1651.

Ar. Taler, 41 mm, 27,20 g.

43. Identică cu nr. 39, dar pe avers CON/FOE. Anul 1646.

Ar. Jumătate de taler, 33 mm, 13,20 g.

44. Identică cu nr. 41, dar pe avers CON/(f)OE. BELGG.

Ar. Jumătate de taler, 33 mm, 13,20 g.

VI — ZEELANDA

45. Av. MO. (neta) ARG. (entea) PRO. (vinciarum) CON/FOE. (derati) BELG. (ii) ZE (e) L. (and) X c.p.e. și c.p.i.

Tipul ca la nr. 1.

Rv. Tipul și legenda ca la nr. 1, dar anul 1650

Ar. Taler, 41 mm, 27 g.

IMPERIUL ROMANO — GERMAN

VII — ZWOLLE

46. Av. MO : (neta) ARG : (entea) civi TA : (tis) ZWOL : (lae) A : (d) L : (egationem) IMP : (eriale) c.p.e. și c.p.i.

Cavaler cu armura și coif întors spre stînga și privind spre dreapta. În mîna dreaptă ține panglica de care este prins un scut, în cîmpul căruia se află spre dreapta Sfîntul Gheorghe omorînd balaurul, în partea stîngă a scutului o rozetă de cinci petale, cu mina stingă cavalerul își ține mantaua.

Rv. DA : PACEM : DOMINE : IN : DIEBVS : NOST c.p.e. și c.p.i.

După ultimul cuvînt o rozetă cu cinci petale.

Tipul ca la nr. 1. În cîmp 16—44.

Ar. Taler, 41 mm, 26,80 g. Engel — Serrure, I, p. 89.

47. Identică cu nr. 46, dar pe revers DO și 1646. După an o rozetă.

Ar. Taler, 41 mm, 27 g.

48—49. Identice cu nr. 47, dar pe avers lipsește rozeta din partea stîngă a scutului, iar pe revers DOM și după fiecare cuvînt cite un punct. Anul 1648.

Ar. Taleri, 41 mm, 27 g. ; 42 mm, 27 g.

50—53. Identice cu nr. 48—49, dar pe revers D, după fiecare cuvânt cite două puncte. Anul 1649.

Ar. Taleri, 42 mm, 26,80 g. ; 41 mm, 27,42 g. ; 42 mm, 26,80 g. ; 40 mm, 27 g.

54. Identică cu nr. 47, dar pe avers lipsește rozeta din partea stângă a scutului. Anul 1649.

Ar. Taler, 42 mm, 26,90 g.

55. Identică cu nr. 54 dar pe avers CIVIT

Ar. Taler, 42 mm, 27 g.

56. Identică cu nr. 50—53. Anul 1650.

Ar. Taler, 42 mm, 27,10 g.

57. Identică cu nr. 55, dar pe avers. IM. Anul 1650.

Ar. Taler, 41 mm, 26,60 g.

58. Identică cu nr. 49, dar pe avers CIVIT. Ultima cifră a anului ștearsă.

Ar. Jumătate de taler, 35 mm, 13,40 g.

VIII — EMDEN

FERDINAND II (1619—1637)

59. Av. FERDINAN. (dus) II ROM. (anorum) IMP. (erator) SEM. (per) AUG. (ustus) c.p.e. și c.p.i.

Acvila bicefală încoronată avînd pe piept un glob cruciger cu cifra 28.

Rv. FLOR. (enus) ARGENT. (tatis) (28) CIVITAT. (is) EMB. (en) c.p.e. și c.p.i.

Scut încoronat împodobit cu lauri, împărțit în patru cîmpuri.

În cîmpurile 1 și 4 se află cite o harpie încoronată ieșind dintr-un zid crenelat cu picioarele în apele riului Ems (stema) pentru orașul Emden — Cstfriesland) ; cîmpurile 2 și 3 fasciate.

Ar. 28 stüver, 39 mm, 19,70 g. Engel — Serrure, I, p. 255.

60. Identică cu nr. 59, dar pe avers SEMP. AVGV.

Ar. 28 stüver, 40 mm, 19,20 g.

IX — IEVER

FERDINAND II (1619—1637)

61. Av. IN. MANIBUS. DOMINI. SORTES. MEA. c.p.e. și c.p.i.

Acvila bicefală încoronată avînd pe piept un glob cruciger cu cifra 15.

Rv. A. NT. GUN. CO. OL—DEL. IN. IE. E. K. c.p.e. și c.p.i.

Scut încoronat și împodobit cu lauri, împărțit în patru cîmpuri.

Cîmpurile 1 și 4 împărțite în patru compartimente. În compartimentele 1 și 3 sînt cite două fascii (stema comitatului Oldenburg) iar în compartimentele 2 și 4 cite un leu în picioare spre stînga (stema pentru Iever)

Ar. 15 stüver, 39 mm, 19,70 g. Engel — Serrure, I, p. 234—236.

Piese tezaurului se repartizează astfel pe locuri de emisiune :

Campen 12 piese (taleri)

Geldern	15 piese (12 taleri, 3 jumătăți de taler)
Holland	4 piese (taleri)
Utrecht	6 piese (4 taleri, 2 jumătăți de taler)
Zeelanda	1 piesă (taler)
Zwolle	13 piese (12 taleri, 1 jumătate de taler)
Emden	2 piese (28 stüver)
Iever	1 piesă (15 stüver)

Total = 61 piese

Studiind monedele descoperite la Cordon observăm că tezaurul se întinde pe o perioadă scurtă, de numai 23 ani. Piesa cea mai veche din tezaur este un taler emis de Westfrisia în 1629, iar ultimile piese sînt taleri emiși în 1652 de către Campen și Westfrisia. Aceste ultime monede ne dau indicații în legătură cu data de teaurizare care a avut loc în anul 1652 sau 1653, din cauza nesiguranței, atât interne cît și externe, care a avut loc în ultimii ani ai domniei lui Vasile Lupu. Aceste tulburări au determinat probabil pe proprietarul tezaurului să-și ia unele măsuri de siguranță.

Pentru monedele emise de Emden și Iever, care nu au data emisie pe ele, am trecut anii de domnie ai lui Ferdinand al II-lea dar aceasta nu afectează cu nimic valoarea datelor pe care le furnizează celelalte monede din tezaur.

Compoziția tezaurului, monedă mare de argint, dă posibilitatea să se întrevadă condiția materială a posesorului. Acesta trebuia să fi fost un proprietar local, care a strîns suma în urma unor mai multe vînzări de valoare sau a unui negustor străin. În favoarea ultimei ipoteze pledează faptul că tezaurul este destul de omogen.

Piesele de 28 stüver și 15 stüver, care cîntăresc 19,20 și 19,70 gr. au valoarea a 2/3 de taler.

Monedele emise de orașele Emden și Iever sînt mai puțin cunoscute pe teritoriul țării noastre, întîlnindu-se rar în tezaurele din Moldova. Pentru piesa cu valoare de achtwintling emisă de orașul Iever am găsit analogie numai în tezaurul de la Curtea de Argeș².

Alături de descoperirile de tezaure sau izolate, descoperirea de la Cordon își aduce și ea contribuția la cunoașterea circulației monetare în Moldova în secolul al XVII-lea.

² Tezaurul de monede din sec. XVI—XVII de la Curtea de Argeș, în *Creșterea colecțiilor*, Caiet selectiv de informare, 19, 1967, p. 35—45.

TABELUL CU REPARTIZAREA MONEDELOR PE ANI ȘI EMITENȚI

Anul	Campen	Gheldern		Holland	West-frisia	Utrecht		Zeelanda	Zwolle		Emden	Jever
	taler	taler	1/2 taler	taler	taler	taler	1/2 taler	taler	taler	1/2 taler	ahtwinting	htwinting
1629					1							
1641		1				1						
1644									1			
1646	1		2			1	2		1			
1647	1	1			2	1						
1648	8	5			1					2		
1649		2								6		
1650	1			1	2			1	2			
1651		3		1		1						
1652	1				1							
Data neidentificată				2					1			
1618-1637											2	

THE TREASURE OF MEDIEVAL COINS OF CORDUN

SUMMARY

In the autumn of 1970, an excavation made in Ioan Galavan's yard a peasant from Cordun village — near Roman town — revealed a treasure of medieval coins. The treasure consists of 61 coins — thalers and half thalers — issued between 1629—1652 by Campen, Geldern, Holland, Westfrisia, Utrecht, Zeeland, Emden and Iever.

FIGURE EXPLANATIONS

Fig. 1—9. — Coins from the treasure of Cordun.

Fig. 3. — Monede din <http://www.danlae.com> / <http://cimec.ro>

Fig. 4. — Monede din tezaurul de la Cordun

Fig. 5. — Monede din Tezaurul de la Cordun / <http://cimec.ro>

Fig. 7. — Monede din tezaurul de la Cordun.

Fig. 8. — Monede din tezaurul de la Cordun.

Fig. 9. — Monede din tezaurul feudal de la Cordun. <http://www.muzeul-cordun.ro> <http://cimec.ro>

Fig. 10. — Monede din tezaurul de la Cordun.

Fig. 11. — Monede din tezaurul de la Cordun. <http://cimec.ro>

Fig. 12. — Monede din tezaurul de la Cordun.
<http://www.muzeu-neamt.ro> / <http://cimec.ro>

F.g. 13 — Monede din tezaurul de la Cordun. <http://www.muzeul-cordun.ro> / <http://cimec.ro>

Fig. 14. — Monede din tezaurul de la Cordun.

Fig. 15. — Monede din tezaurul de la Cordun. <http://cimec.ro>

Fig. 16. — Monede din tezaurul de la Cordun / <http://cimec.ro>

Fig. 17. — Monede din tezaurul de la Cordun / <http://cimec.ro>

Fig. 18. — Monede din tezaurul de la Cordun. <http://cimec.ro>

Fig. 19. — Monede din tezaurul de la Cordun / <http://cimec.ro>

Fig. 20. — Monede din tezaurul de la Cordun.